

Отже, боротьба зі злочинами проти основ національної безпеки України, як і з іншими видами злочинної діяльності, неможлива без всебічного правового аналізу та глибокого знання складу цих злочинів.

Під злочинами проти основ національної безпеки України треба розуміти суспільно небезпечні діяння, вчинені з прямим умислом і спеціальною метою, передбаченими КК України, з посяганням на відносини, що створюють умови для захисту основ національної безпеки України в політичній та економічній сферах, у сфері державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності та обороноздатності держави у сфері науково-технічної, інформаційної, екологічної безпеки України від зовнішніх і внутрішніх загроз.

1. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2014. Вип. 24. С. 108–111.
2. Янчук А., Блістів Т., Колесник В., Пригунов П. Нормативно-правове забезпечення національної безпеки. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 5–16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_1_3.
3. Конституція України : офіц. текст. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Чорний Р. Л. Проблеми поняття злочинів, передбачених у розділі I Особливої частини КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2013. № 2. С. 346–357.
5. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
6. Рубашенко М. А. Забезпечення основ національної безпеки України кримінально-правовими заходами. *Сталий розвиток 2030: правова, економічна, соціальна, екологічна та політична складові* : матеріали доповідей Міжнародної міждисциплінарної конф. (Будапешт, Угорщина). Будапешт, 2017. 160 с. С. 121–124. С. 122. URL : http://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14472/1/Rubashenko_121-124.pdf.
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
8. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану : Закон України від 03.03.2022 р. URL : <https://www.rada.gov.ua/>.

Діана РУКІНА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти
Науковий керівник:

Сергій ІСЛАНКІН

старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

СУД ПРИСЯЖНИХ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Сучасні тенденції розвитку демонструють нам, що одна з найважливіших проблем правосуддя є безпосередня участь народу в цьому процесі. Щодо сучасних держав, то для них суд – це інститут захисту людей (для України також). Ще давньогрецький філософ Арістотель стверджував, що чинити правосуддя не можуть тільки судді.

На території України суд присяжних почав функціонувати з 2012 року внаслідок ухвалення Кримінально процесуального кодексу України. Тематами, які пов'язані з судом присяжних, зацікавились такі дослідники: А. Ф. Коні, В. В. Городовенко, Л. Р. Шувальська, С. І. Іваницький, В. С. Канцір, О. Г. Яновська, Р. Г. Куйбіда та інші.

Основний закон, що діє на території України і закріплює принципи, норми засади та напрями реалізації людської діяльності – Конституція України [1]. Наша держава – це демократична, соціальна, правова держава, де діє народовладдя [1, с. 3–5]. Згідно з цим пріоритетний принцип діяльності держави – це забезпечення прав людини, тому найважливішим правом для особи є можливість доступу до юстиції.

Термін «доступ до правосуддя» досить широкий. У ст. 22 Конституції України

затверджує, що права людини, передбачені II Розділом, не вичерпні [1, с. 7]. Виходячи з зважаючи на вище зазначеного, громадяни України мають право на вчинення судових дій, на що вказує ст. 5 Конституції України, відповідно до якої народ – єдине джерело влади в державі, таким чином і судової також [1, с. 3].

Ст. 124 Конституції України регламентовано, що народ безпосередньо бере участь у правосудді через присяжних, такі самі твердження закріплено у ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» (ст. 5) [1, с. 42].

Поняття «суд присяжних» досліджувала велика кількість вчених та практиків, вивчивши певні матеріали, можна зробити висновок, що суд присяжних – це правовий інститут усєї системи органів державної влади, які мають певні права, що реалізують можливість безпосередньої участі народу в здійсненні правосуддя [5, с. 75–77].

Сучасне законодавство України врегульовує лише певну кількість випадків діяльності суду присяжних. Стаття 386 КПКУ закріплює їх права й обов'язки [2], а стаття 6 ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» надає певні гарантії прав присяжних [3]. На нашу думку, найважливішим є визначення правових норм присяжних у разі здійснення правосуддя для доцільної аргументації їх дій.

На законодавчому рівні закріплені такі права присяжних: занотовувати певні положення у разі судового засідання; досліджувати всі відомості та докази під час судового засідання; ставити запитання обвинуваченим, потерпілим, свідкам та іншим особам яких допитують, з дозволу головуючого; просити головуючого тлумачити норми закону, які підлягають використанню під час розв'язання різного роду юридичних питань [3, с. 33].

Присяжні наділені такими правами, що надають можливість повною мірою ознайомитися зі справою та безпосередньо брати участь у правосудді в нарадчій кімнаті голосуванням.

Вважаємо, що нині доволі актуальне питання є надання прав присяжним обробляти справи кримінального провадження не тільки з приводу міри покарань довічного позбавлення волі, але і на справи різної тяжкості. Вище зазначене надало б можливість розвинути права присяжних, а також удосконалити принцип реалізації народовладдя.

З цього можна зробити висновок, що відповідно до 5 ст. Конституції України народ – це єдине джерело влади в країні [1, с. 3]. Суд присяжних забезпечує необхідні умови для втілення ідей правової держави у галузі правосуддя. Ознайомившись з чинним законодавством, можна стверджувати, що на території України суд присяжних – це прямий доступ до справедливості. Присяжних наділено правами та обов'язками, що дозволяють їм ґрунтовно розглянути справи й обрати вид покарання. Теж варто звернути увагу, що сучасні інститути присяжних в Україні мають спірні моменти, що потребують редагування та удосконалення.

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ 2013. 96 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*: кодекс від 13.04.2012, редакція від 12.05.2016. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. (Редакція станом на 01.01.2022). 99 с.

4. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 13-ге, допов. і перероб. Київ : Правова єдність, 2017. 824 с.

5. Щерба В. М., Юхно О. О. Кримінальне провадження в суді присяжних : монограф. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. О. Юхна. Харків : Панов, 2018. 274 с.